

Landskap:

Skåne

Härad:

Kritzb.

Socken:

Skånö

Uppteckningsår:

1947

Upptecknat av:

E. Edward Steiner

Adress:

Apelgat. 11, Lund

Berättat av:

främlingar styman

Född år

Janne Lundberg, Skånö

Anteckningar ur främlingar styman
Janne Lundbergs, Skånös, efterlämnade
papper.

En visa om bogvästare, som tog fel på jaktiden.
Pelle Jonsson "Kugcha". s. 3-12. s. 1-2.

ACC. NR M. 10507: /

En visa om borgmästaren Emil von Stühlensfeldt
i Skanör, som, intresserad jägare, en gång efter
vad ryktet förutaler lär ha tagit miste på tiden
för harkjakt.

1.

Nej, se på herr borgmästaren,
som är en vildig Viurod än;
med lagar ligger han i strid
och jagar i förbjudna tid.

2.

Ja, ej på herrens blod han spar,
då ren han gössar nedlagt har;
men kommer stadens herr fiskal,
då blir det visst en stor skandal.

3.

Då blir borgmästaren genast ställt
för rätta och som kryspskytt fäld;

I,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

O, ve borgmästare och råd,
då finnes för dig sj någon nåd.'

4.

Älsk, herr borgmästaren har glömd
vår gästförrådning, så fördömd.'
Han efter harsbets lusten var
och missdog sig på några dar.

5.

Alla blott i stadens rådhus rätt
han som dess process bleips rätt
och aldrig mera någon dag
förglömmes föreskrifven lag.

6.

Borgmästaren blef i hjärnan klar,
sitt missdog me han insett har
och folkets löje han förstätt -
men, älsk hvad stället smakat godt.

Utdrag ur en artikel i framtidens Skypman
Janne Lundbergs, Skano, Anteckningsboks från
tiden före sekelskiftet.

Telle Jonsson "Kryeken".
Berättelse av H. af Trolle.

En förtjusande midsommardag år 1720 strömmade
en mängd allmoges in till Falsterbo för att i S:t Hans
stad fira den sedvanliga offerhögtiden. Rund^{om} Toring
kyrkan virvlade det av högtidsklädda människor
och barnen burs blåblindskransar och friskt lör
för att därmed pryda altarringen i den gamla kyrkan,
som enligt folktro var byggd före syndafloden.
Varje midsommardag samlades myckelt lantfolk i
Falsterbo kyrka för att fira gudstjänsten och fram-
bära offer, som lita delades mellan kyrkan och
stadens fattiga. Den, som midsommardagen offrade

i kyrkan trodde sig därigenom frädd för djuldömmar.

Det var en hård och orolig tid. Det från Karl XII
äröfda kriget med Ryssland var ännu icke avslutat,
landet hade förlit sig brant på av undergång och över-
allt rådde ett allmännt missnöje. Rysska galärer
härjade på den svenska kusten och i dag skulle
allmän förbön läsas i alla rikets kyrkor för att av-
vända "Guds vredes kalle." Kriget och ryssarnes
härjningar var det allmänna samtalsämnet bland
det samlade kyrkofolket, helst som rysska krigs-
släpp visat sig utånför kusten i tydlig avsikt
att göra en påhålsning i Falscherbo, vilken möjlig-
gjordes därigenom att en flotta av tolv till femton
fots djup från Bjön ledde in till hamnen.

Den ende som man i farans stund sätte sin lid till
som ledare och organisator av försvaret var den gamla
sextioåriga skudsbefärsaren Pelle Jonsson Krycker,
en stodvård och kraftfull man med ett beaktat

rödbrusigt ansikte och livliga, befallande ögon.

I sjöslaget utanför Rügen, där han varit med, hade han blivit ^{svårt} sårad så att han därefter endast kunde röra sig med hjälp av kryckor, därav öksamhet. Om sig själv kunde den gamle säga:

"I fem och tjugo strider jag blott för kung och land
Såväl i ögen hembyggd som på många främmans strand
Polacker, ryssar, danskar ha smakat min klinga god
Och ännu kan den draga ett gjutet ordans blod."

Tvorne av hans söner hade följt faderns exempel och dragit ut i kriget. Den yngste av sönerna en tjugoårig skuttskeppare, stark och modig, djärv och beslutsam, var förlovad med stadens vackraste och rikaste flicka, Anna Klind. Han hade en farlig rival i ordens länsman, som Anna visserligen givit förtur men som trots detta visat sig ganska efterhållsen emedan han på grund av sin främlingshet och samhällsställning hade förlorat sympatier

Länsman Hallmén skildras i följande ord:

"I gula skinbyxor och trekantig hatt,
Med mager spänd som en bollong,
Med grön gula ögon och smygande gång
Som vore han "Nisse", vår katt.

Och sedan så tänk dig hans "ljudande" ben.

I stötar med sporrar, på ljässen månans skin

Och sedan den spetsiga fracken,

Stängpriskan bak uti udden."

Anna sjunger, då Länsmannen friar:

"Hovom på skutan jag sovit min tro

Att älska i nöd och i lust,

När äter han vänner till Falsterbo kudd

Vi ämnar här bygga och bo;

Och vill vi åt bröllopet giva god ton

Så hedra, herr Länsman, det med er person."

Den förmäddes friaren svarar:

"Farsväl minnsse Klint, ännu har vi ej

Härligt bröllops med "Flundrans" bröden
Ty denne kan uppsludad bli av en kajs
Och skutan kan segla i sank.

Er fästman kan här ej en ärlig kavalj,
Som en kyrkrätta är han så grank;
Men jag är en länsmann i Fälsderbo-Skänör,
Till brödet, jag bjuder, jag har även smör,
Vad lycka kan Jonson er skänka?

"Jo, att ständigt få vara — gräsenka."

— Vi återvände till folket utanför
kyrkan. Det hade ringt till gudstjänst
för andra gången, och man var just i färd
med att packa in de kvarvarande guds-
gåvorna efter frulsorden i askor och korgar,
då ett adrott kom att lärundmannar äga
rum, ty till platsen anlände nämligen
"nådig" länsmannen i stor uniform af-
följt av gästerna Kluck och Anna.

I högra handen bar ordningsskälens upps-
rätthållare och värddare en pappersskulle
med ett vidhängande stort sigill och på
hans värdis upplåsta hållning kunde
man lätt finna, att den "vådiga" hade något
viktigt att förkunna. Med gravitetiska
steg gick han upp till tornet av sand-
brygg, kastade en snabb blick på folket
omkring sig, avtog sin dräktiga hatt,
stuck den under vänstra armen och befallde:
"Tyst överallt!" Ett budskap skall upp-
läsas från landhördingen här i länet "Kallmen"
uppsveklade det glänsande, han förde med sig och
började med skrikande röst uppläsa följande:

Till invånarna i de båda städerna Falsterbo
och Skanör.

Som till vår kännedom kommit, att
fiendliga krigsfartyg visat sig utanför

kusten i tydlig avsikt att försöka en land-
stigning, så uppmanna vi invånarna, att, då
vi äro i saknad av nödigt krigsfolk, själva
färdigt möta och avstå varje fiendens för-
sök att fatta fast fot på kusten. Alla uppmu-
rade män skola fördrusket samla sig under vår
härskares befäl och under hans lydne. Kret och
blanka vapen samt musköter få tagas ut ur
kronans i Skanör befintliga förråd, allt emot
betitto och redovisnings skyldighet och hoppas
vi med fast tillförsikt att varje redlig man i
städerna Falsterbo och Skanör icke allsamt
villigt liörsamma detta vårt bud och be-
fallning utan även nödigt och med glädje
offrar liv och blod för en älskad hembygds
och fosterjords försvar.

Skanör slott den 20 juni 1720

Arvid Kurels
Landhövding

Medan Låns mannen och den gamle invaliden Jönsson Krycken sedan bytte ord med varandra, hade allmogens som var samlad på backen dragit sig undan.

Låns mannen, gubben Klind och Pelle Jönsson Krycka samt några äldre män från de båda städerna voro sällligen de enda som höll stodo. Samtidigt lärmed hade de främmande besörfarlygen lämnat hamnen och flyktat nord på, alla dragande segel. Deras besättningar hade inga lust att stå blodig dräkt för invånarna i Skanös och Fälsjöbo eller bliva gjorda till ryckes krigsfångar. I samma stund stödade "Hundaren" in i hamnen. Unga besättnings Jönsson gick i land och tillsammans med Låns mannen, pastorn Klind, gubben Krycken och flera andra krusgubbar utgjorde de på stranden samlade skenan solv män. Under den gamle invalidens ledning upplästades ett litet batteri ura vid hamnen. Alla släpade fram tor gamla kanoner,

som en gång draggats upp från revet och ställde
den till valls. En mängd gamla kuler, som Krycka
liksades "bärjat" från havet under lågvatten staps-
lades upp på balken Kanoncrun, vilka därpå laddades.
På balken batteriet satte man i sanden nio stolar
och vid dessas öra ändar fastbunds krossar så
många man kunde upopbringa i den lilla staden.
Dessa "krossstapärer" voro på långt avstånd för-
villande liksom manskras, som i ordnad flykta stod
uppställd bakom vallen. Ut på sjön syntas
tvänne ryska krigs fartyg närma sig staden.
Ett bud sändes till flykterna för att underkätta
den där församlade menigheten om fiendens
anfallande. Gudstjänsten blev hastigt avbruten
och man började klämma med kyllskelochlorer.
"Kvinnorna och barnen uppgåvo höga jämmerrop
och prästen fortsatte att bedja. De båda krigsfartygen
hade lagt sig ut på för inloppet samt därpå

utsatt och bemannad sina fartyg, vilka nu styrde in i hamnen i tydlig avsikt att förstaga en landstigning. Kanonerna avfyrades och de fientliga båtarna togo skyndsamt till flykten. Man rodde av alla krafter för att nå skeppen, vilka sedan så fort som kunde för fyllda segel skuello ut till sjöss. Det mottagande ryttarna hörd hade tydligen ingivit dem den lön, att en större truppsstyrka var sammankomman på detta ställe och att staden försvarades av väl beskyddade och bemannade batterier. Så lyckades det för en gammal invalid att med hjälp av ett fåtal modiga män avvärja en hotande fara.

I den gamla kyrkan tackade alla Gud för den lyckligt undanröjda faran. Aldrig hade prästens bön varit så allvarlig, så från hjärtat gående som då han i denna stund till härensas Gud frambar sitt tackoffer och därpå nedkallade välsignelsen över de närvarande åhörarna. En tid därefter firade Anna och den

unge kapten Jönsson sitt bröllofs. Talle Jönsson Krylka är både god och gläd och hans kammer har flygsandra för längsäden begravit, så att varken halet eller bade mera kunna bringa dem i dagen.

Historien om Talle Jönsson Krylka och hans gamla kammer har blivit mig berättad av en skeppare från Falsterbo, en av de där pålitliga Sjögarvarna, vilken utgör stadens fjärde märkvärdighet. "Är det verkligen en historisk händelse?" sporde jag berättaren, när denne slutat. "Att den skulle inräffad i Falsterbo, det har min mor berättat för mig och hennes mor åter för henne, så nog är det sanningsfullt," svarade Sjögarven.